

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 4. Ljubljana, 16. svečana 1896. XXXVI. leto.

Vsebina: Koleginjam. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — J. Ravnikar: Martin in Jera. — Jakob Dimnik: Narodopisna češko-slovanska razstava v Pragi l. 1895. — Listek. — Občni zbor „društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Koleginjam.

Jeden za vse, vsi za jednega!

Dinilo je leto in nekaj dnij, odkar se je ustanovilo društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani. Ko je bilo to društvo, katerega namen izraža njega naslov, še misel, katero so le nekaterniki gojili, imelo je že dokaj nasprotnikov in neprijateljev. Ni tu prostora in mesta, da bi sedaj o tem kaj več govorili, saj smo prepričani, da ga nidan es učitelja, kateri bi ne bil društvu prijatelj in kateri bi ne pripoznaval njega žive potrebe. Toda ne le med učiteljstvo, med naše ljudstvože prodira ideja, katere uresničenje bode odprlo tolikim učiteljskim otrokom varno zavetje, kjer jim bode moči pod skrbnim nadzorstvom blažiti in omikati duha. Dokaz temu so darovi, ki prihajajo od naših prijateljev v čedalje večjem številu. Mnogo je teh prijateljev, lep broj darov, a obojega je premalo, sto in tisočkrat premalo, ker se mora doslej nabrana vsota sto in tisočkrat pomnožiti.

S tem društvom smo svojemu telesu ustvarili novo žilo, kateri pa manjka krvi, da bi se krepko pretakala po nji in nam dajala novih močij. Teh nam je treba, sicer se zasuši prej, predno vanjo priteče zadnja kapljica, ki bode zajedno položila našemu domu poslednji kamen

ter prvokrat zavrtela ključ v njega vratih, da se bodo na stežaj odprla svojemu blagemu namenu.

Da se pa bode to kdaj uresničilo, treba je delati, delati in delati! Odslej ne bode učitelj le tisti, kdor v šoli vestno izpolni svojo dolžnost, nazivaj se takó oni, kdor po vseh svojih močeh dela, da pomnoži kapital, kipo kronah seštet ni do danes dosegel dveh tisočev. Takisto veljaj pri učiteljici! Res je sicer, da ne bodo učiteljice uživale učiteljskega konvikta dobrot, a lahko mnogo in z majhnim trudom storé, da bodo te dobrote deležni dosti prej oni, katerim so namenjene. Tu stopi v popolno veljavo in moč tolikokrat imenovana naša kolegijalnost! Stan sam po sebi ima že dovolj sile, da deli vse dobro in slabo med svoje ude. Kdor se je (bodisi ženski ali moški), kakor pravimo, z dušo in telesom posvetil svojemu stanu, dela z jednako vnemo za vse, kar je v njem nastalo, kar mu pomaga do veljave in ugleda, četudi ve, da ne bode sam ničesar imel od tega. Plačilo mu bode zavest, da je storil za dobro stvar toliko, kolikor so mu pripuščale moči.

Izkušnja nas uči, da nam so gospice kolegince slaba zaslomba pri naših podjetjih in nakanah. Od kod to prihaja, nečemo danes razpravljati, ponudila se nam bo za to prilika drugokrat. Reči pa moramo, da jih je mnogo, ki si niti naročnine za „Učiteljski Tovariš“ ne morejo ali nečejo pritrpati, ampak vračajo l. številko s kratko opombo: Ne vzprejme se, ali še večkrat: Retour, wird nicht angenommen! —

Naj pa nihče ne misli, da pišemo s tem obsodbo vsem kolegincem brez izjeme. Več kakor onih je teh, ki zares žrtvujejo kolikor je moči, ki storé, kar premorejo, da vsekdar in povsod pokažejo svojo zavednost in toplo čustvo za naš, torej tudi svoj stan! Lahko bi naštelj vsa ta imena, a bojimo se, da bi nam zmanjkalo prostora in da bi s tem ne koristili nikomur. Sicer pa pride čas, ko bomo čitali imena tistih naših koleginc, katere bodo odslej pridno delale za učiteljski konvikt.

In to je, o čemur smo hoteli napisati prošnjo!

Po vsej naši domovini bivate, cenjene tovarišice, po mestih, trgih in vaseh! Ako pomagate tovarišu-učitelju širiti omiko širom naše domovine, stojte mu pri strani tudi sedaj, ko nabira darov, da si postavi v Ljubljani svoj dom! Lepa beseda vselej lepo mesto najde. In moški vemo, da pri nas ženska beseda več premore in doseže, nego moška. Drugega vam torej ni treba storiti, nego temu in onemu reči prijazno besedo, da naj tudi kaj daruje za našo stvar. Rad bode storil vsak in dal bodisi tudi malo, vendar toliko, kolikor bi sicer nikoli ne dal. In takó bode rasel denar, in vam ostane zató velika zasluga ter hvaležnost onih, katerim v korist delate in se trudite. Tekmujte

med seboj! Ono navdušenje vas prešini, katero razvnela češko in hrvaško učiteljico, katera je mnogo pripomogla, da ima Praga svojo učiteljski dom, da ima Zagreb svojo učiteljsko palačo. In taka vzrasi tudi v Ljubljani po prizadevanji vašem, po vaši pomoči in podpori!

Imena in nabrane darove bomo objavljali v „Učit. Tovarišu“, želimo le, da bi v to bili primorani prepuščati vsakokrat prav mnogo prostora.

Prihodnjost nas bo o tem poučila.

Odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta
v Ljubljani“.

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

D.

Grbi.

a.) Državni grb.

(Dalje.)

Po cesarju Ferdinandu I., l. 1836. določeni „veliki cesarski grb“ se sedaj ne rabi.

„Srednji državni grb“ se le malo loči od „velikega cesarskega grba“ in je v sedanji sestavi določen po cesarskem ukazu od 25. grudna 1866.

„Srednji državni grb“ je dvoglav črn cesarski orel, venčan na vsaki glavi z zlatima kljunoma in z rdečima, ven molečima jezikoma. Dvoglavi orel drži v desnem kremplju zlato državno žezlo in pred tem goli državni meč z zlatim križastim držajem, v levem kremplju pa zlato državno jabolko. Nad orlom visi cesarska krona, s katere plapolata dva modra trakova, ki sta na koncu zlato-resičava. Na prsih cesarskega orla leži kot glavni ščit mali državni grb ali rodoslovni grb Najvišje cesarske hiše. Rodoslovni grb je razdeljen podolgoma na tri ščite in ima v sredi avstrijski hišni grb (srebrno poprečnico v rdečem polju); na desni strani modro venčanega habsburškega leva v zlatem polju, na levi pa lotarinški rodoslovni grb (v zlatem polju rdeče pošev proti desni roki potegnjeno bruno, na katerem so trije breznožni srebrni orli jeden nad drugim).

Ta rodoslovni grb Najvišje cesarske hiše je okrašen z redovi „zlatega runa“, Marije Terezije, sv. Štefana, Leopolda, „železne krone“ in Franc Jožefa. Ob perji dvoglavega orla so na desni (od zgoraj navzdol) grbi ogerski, gališki, dolenjeavstrijski, saleburški in štajerski;

na levi grbi češki, ilirski, erdeljski, moravsko-šleski, koroško-kranjski. Tirolski grb leži na repu dvoglavega orla.

„Mali državni grb“ ali rodoslovni grb Najvišje cesarske hiše je jednak srednjemu državnemu grbu, manjka mu le najstj stranskih grbov ob orlovem perji.

Državni barvi: črna-rmena.

Hišni barvi: srebrna-rdeča.

Geslo cesarja Franc Jožefa I. je „viribus unitis“ (z zjedinenimi močmi).

„C. kr. prapor“, katerega ima naša vojska na svojih zastavah, ima na rmenem polji črnega cesarskega dvoglavega orla z rodoslovnim glavnim grbom na prsih in z najstj stranskimi grbi na perji.

„Vojna zastava“ je rdeča-bela-rdeča na pošev preprogana. Sredi bele proge je v zlatem okviru venčani avstrijski grb.

„Kupčijska zastava“ avstrijsko-ogerska ima tri poševne proge, od katerih je zgornja rdeča, srednja bela in spodnja rdeče in zeleno nacepljena. V sredi sta avstrijski in ogerski grb.

b.) Deželni grbi.

Deželni grb kranjski: Na srebrnem ščitu je moder orel, ki ima na prsih polmesec, zložen iz rdečih in zlatih ploščic. Na sredi gorenjega roba je knežji klobuk.

Deželne barve: Bela-modra-rdeča.

Deželni grb tržaški: Z zlato in rdečo barvo povprek razdeljeno polje ima z gorej črnega dvoglavega orla s krono; zdolej pa je srebrna poprečnica z lilijasto zlato ostjo sulice sv. Sergija.

Deželne barve: rdeča-bela-rdeča.

Deželni grb poknežene grofije goriške in gradišanske: Goriški grb ima na pošev proti desni presekan ščit, čigar desna polovica je šesterno na pošev proti levi s srebrno in rdečo barvo razprogana, leva stran pa kaže venčanega zlatega leva v modrem polji.

Deželni barvi: bela-rdeča.

Gradiška pa ima z zlato in modro barvo povprek razdeljen ščit s srebrnim sidrastim križem na sredi. Nad ščitom je knežji klobuk.

Deželni barvi: bela-rdeča.

Deželni grb mejne grofije isterske: V modrem polji je korakajoča zlata koza z rdečimi rogovi in rdečimi podkovi.

Deželne barve: zlata-rdeča-modra.

Deželni grb dalmatinski: V modrem polji so tri naprej obrnjene venčane zlate leopardske glave. Nad ščitom leži zobata krona.

Deželni barvi: zlata-modra.

Deželni grb koroški: Ščit je navpik razdeljen na dve polovici. Leva stran ima srebrno prečnico v rdečem polji, desna pa v

zlatem polji tri črne korakajoče leve, kateri so drug nad drugim. Nad ščitom je knežji klobuk.

Deželni barvi: rdeča-bela.

Deželni grb štajerski: Na zelenem polji je po konci stoječ srebrn panter, kateremu iz vseh odprtih šviga ognjen plamen. Nad ščitom je knežji klobuk.

Deželni barvi: zelena-bela.

Deželni grb dolenje-avstrijski: V modrem ščitu je pet zlatih orlov, ki so postavljeni po dva v jedni vrsti, jeden pa zdolej. Nad ščitom je nadvojvodski klobuk.

Deželni barvi: modra-zlata.

Deželni grb gorenje-avstrijski: Ščit je podolgoma nacepljen in ima na desni polovici jednoglavega črnega orla na zlatem polji, leva stran pa kaže dva srebrna kola v rdečem polji. Nad ščitom je nadvojvodski klobuk.

Deželni barvi: bela-rdeča.

Deželni grb salcburški: Podolgoma pregrajen ščit kaže na levi strani srebrno prečnico v rdečem polji, na desni pa po konci stoječega črnega leva v zlatem polji.

Deželni barvi: rdeča-bela.

Deželni grb tirolski: V srebrnem polji je po konci stoječ rdeč orel z venčano glavo, ki je obrnjena na desno. Orel ima razkoračene noge, odprte kremplje in raztegnjene peroti, od katerih ima na sredi vsaka po jedno srebrno deteljuo steblo s trojnimi peresom. Nad ščitom je knežji klobuk.

Deželni barvi: bela-rdeča.

Predarelski grb združuje grbe posameznih predarelskih grofij in je zelo mnogovrsten. Ščit ima tri poprečne vrste, srednji ščit in spodaj ost. Na srebrnem srednjem ščitu je rdeča monfortska cerkvena zastava. Zgornja vrsta ima tri polja, v srednjem modrem polji je zlato solnice nad zlato goro s tremi vrhovi (grofija Sonnenberg). Desno polje ima črešnje s srebrnim kolom in s črnimi hermelinovimi repi (grofija Bregenc), levo srebrno polje pa cerkvico z rdečo streho in blizu stolpa viseč majhen srebrn ščit, v katerem je črna cerkvena zastavica (grofija Feldkirch). Srednja vrsta ima na desni v srebrnem polji črn samorog (grofija Bludenc), na levi pa v modrem polji skakajočega zlatega divjega kozla (grofija Hohenems). V spodnji vrsti vidimo dve polji. Desno rdeče polje ima srebrno prečnico in hruško (grofija Dornbirn), levo belo polje pa jelko s češarkom (Bregencki gozd). Na dolnjem srednjem polji sta dva črna ključa (grofija Montafon). Nad ščitom je knežji klobuk.

Deželni barvi: rdeča-bela.

Deželni grb češki: Na rdečem polji je venčan po konci stoječ srebrn lev z dvojnimi repom. Nad ščitom je češka kraljeva krona.

Deželni barvi: rdeča-bela.

Deželni grb moravski: V modrem polji je venčan orel, kateri ima zlate in rdeče kocke in razpeti peroti. Nad ščitom je knežji klobuk.

Deželni barvi: zlata-rdeča.

Deželni grb šleski: V zlatem polji je črn venčan orel, kateri nosi srebrn križec na prsih. Križec stoji na srebrnem polmeseču, čigar rogova imata obliko deteljnega peresa. Nad ščitom je knežji klobuk.

Deželni barvi: zlata-črna.

Deželni grb gališki: Modro polje je z ozko rdečo poprečnico razdeljeno v dve polovici. V zgornji polovici stoji na poprečnici črna kavka, v dolnji polovici pa se vidijo tri zlate zobate krone v vrsti 2, 1. Nad ščitom je lokovita krona.

Deželni barvi: modra-zlata.

Deželni grb bukovinski: Ščit ima podolgota na polovico modro in rdeče polje. V sredi je naprej nagnjena pri vratu odtrgana bivolova glava, obdana s tremi zlatimi zvezdami v vrsti 1, 2. Nad ščitom je knežji klobuk.

Deželni barvi: modra-rdeča.

(Dalje prih.)

Martin in Jera.

Prvo poglavje.

Dober mož, ali vender velika nesreča svoje žene in svojih otrok.

Kandršah živi zidar po imenu Martin s svojo ženo Jero. Ima sedmero otrok in dober zaslužek; toda ima napako, da se da često zapeljati v gostilnico, a kedar obsedi v njej, zapravlja kakor norec. V naši vasi pa je nekaj prefriganih fantov, ki gredo le za tem in žive samo od tega, da zalezujejo poštene in neoprezne ljudi, katerim pri vsaki priliki kradejo denar iz žepa. Ti poznajo dobro Martina ter ga zapeljejo pogosto v gostilnico na kupico vina in tudi h kvartam, da mu izvabljaajo denar, ki ga je zaslužil v potu svojega obraza. Vselej, kedar se je to zgodilo na večer, kesal se je Martin drugo jutro, ko je videl, kako stradajo žena in otroci. Hudo mu je pri srcu, da Jera in otroci nimajo kruha; pobesi glavo, zakrije oči, da ne bi ga opazili, da joka.

Jera je najboljša žena v vasi; toda njej in otrokom preti nevarnost, da izgube očeta in hišico, ter da jih čaka največja beda, ker Martin noče in noče odpovedati se pijači ter ogibati se gostilnice.

Jera vidi bližajočo se nevarnost, ki ji tare srce. Kedar gre po mrvo na travnik, ali po seno na pod; kedar pospravlja mleko v svoje čiste lonce in latvice: oh, pri vsakem opravilu jo straši misel, da izgubi že kmalu travnik, pod s senom, kravo in kočo; in kedar jo obkolé otroci ter sedé na njenem naročji, poveča se njena toga še bolj — in vselej je pretakala grenke solze.

Do zdaj je nekako umela pred otroci skrivati svojo notranjo bolečino in solzne oči; ali v sredo pred zadnjo Veliko nočjo, ko njen mož dolgo ne pride domu, prevzame jo taka silna bol, da so tudi otroci opazili njene solze. „Oh, mati, mati“, vpijejo otroci vsi vkup, „vi jokate!“ ter se stiskajo vsi bližje k njej; strah in skrb navdaja vsacega. — Bojazljivo ihtenje, razne misli in gorke solze navdajajo ubogo mater, in celó dojenček na rokah ji je kazal do zdaj mu nepoznato čuvstvo bolečine. Njegov prvi izraz skrbi in strahu, srep pogled, ki zdaj privikrat brez nasmeha nepremično, motno in plašno na njo zre — oh Bog — od vsega tega ji skoraj počí srce. Njena toga spremeni se v glasno vekanje, temu se pridruži jok otrók, ter tako nastane grozno javkanje uprav v hipu, ko je Martin odprl vrata in stopil v izbo.

Jera je ležala s svojim obrazom na svoji postelji, zato ni slišala, da so se odrple duri, niti ni vidila moža stopiti v izbo. Tudi otroci ga niso opazili, ker so le gledali v jokajočo mater, h kateri so se stiskali, jo objemali in njene solze motrili. Tak prizor je bil v sobi, ko je prišel Martin domu.

Ljubi Bog v nebesih vidi solze sirot ter naredi konec sleharni bedi.

Jera najde v svojih solzah milost Božjo. Milost Božja dovede tudi Martina k temu prizoru, ki mu dušo tako presune, da se strese po vsem životu. Na obrazu prebledi popolnoma in govori jecljaje: „Jezus! Kaj je to?“ Zdaj še-le ga opazijo žena in otroci ter nehajo jokati in vpiti. — „Mati“, kličejo otroci zajedno, „poglejte, oče so prišli“; zdaj neha celó dojenec jokati. Kakor pogosto pojenjuje kak hudournik, ali pojema pokončevajoči plamen, tako se izgubi tudi divja groza ter se spremeni v tiho in premišljivo skrb. Jera je ljubila Martina — in njegova prisotnost je bila za njo tudi v največji togi vender okrepečava. Tudi njega popusti polagoma prvi in mučni strah ter vpraša: „Jera, kaj pomenja ta velika žalost, ta strašni jok, v katerem najdem tebe in otroke?“

„Oh, dragi moj!“ odgovori Jera, „težko mi je pri srcu — in kedar te ni doma, me toga tlačí še v večji meri.“

„Jera“ — odvrne Martin — „vem radi česa jokaš — jaz nesrečnež!“

Zdaj odpravi Jera otroke iz sobe, a Martin zakrije obraz v njeno naročje in ne more niti besedice izpregovoriti.

Tudi Jera molči nekaj časa, naslonivša se tožna na Martina, ki vedno bolj joka in ihti, pritiskajoč ženo na svoje prsi.

Med tem zbere Jera vse svoje moči ter jame možu očitati: „Dragi Martin, veš li kdo je Bog? Ako veš, tedaj odnehaj od tega ter ne tiraj še nadalje mene in otrok v nesrečo in žalost!“

Jera je bila pobožna in je verovala v Boga — in predno je kaj govorila, poslala je kratko, tiho in udano molitvico pred prestol Vsegamogočnega za moža in otroke, kar ji je srce vidno razveselilo; na to nadaljuje:

— „Martin, udaj se v milost Božjo, ohrabri se, da pričneš drugo in pravo življenje!“

— „O, draga Jera!“ — pravi Martin jokaje, prelivajoč grenke solze.

— „Dragi moj mož!“ nadaljuje Jera, „osrči se, pa pomisli na svojega nebeškega očeta, ki bode vse na bolje obrnil. Srce me boli, ko vidim, da tako jokaš. Dragi Martin, hotela sem pred teboj vsako skrb prikriti, saj ti je znano, da sem pri tebi zadovoljna s skorjico kruha in požirkom vode, da tudi često po noči rada delam za te in za svoje otroke. Ali, dragi moj, kadar bi skrivala pred teboj skrb in strah, da bodem nekdanj morala ločena biti s teboj in svojimi otroci, takrat ne bi bila prava mati svojim otrokom, ne tebi verna žena. O, dragi Martin, najini otroci so nama še vedno hvaležni ter naju še zmirom ljubijo —; toda, ljubi moj, ako ne ostaneva — prava roditelja, — potem bode tudi izginila njihova ljubezen in zahvalnost — v katero stavim ves svoj up! Ni ti treba praviti, kakšno je življenje v rodbini, kjer otroci ne ljubijo starišev, ali jih celó sovražijo! Pomisli Martin, kako bi ti bilo pri srcu, kadar bi tvoj Janez ostal svoje dni brez te hišice, ter bi šel za hlapca v tujo hišo —, on, ki že zdaj tako rad govori o svobodi in lastnem ognjišču. — Martin, kadar bi on in vsi naši otroci osiromašili radi najine krivde ter mesto zahvalnosti točili nad nama grenke solze, — bi li takrat mogel živeti, Martin, gledajoč, kadar bi tvoj Janezek, tvoj Jožek, tvoja Anica in tvoja Milica prestopali svoje pragove, proseč skorjico kruha za lačen želodec? Mene bi žalost umorila, kadar bi morala to gledati.“ Tako je govorila Jera ter točila gorke solze.

Tudi Martin joka ter pravi: „Kaj naj storim, jaz nesrečnež? Kako naj pričnem? Jaz sem še veliko bolj nesrečen, kakor si sploh misliti moreš! Oh, draga moja Jera!“ — Na to obmolkne, vije z rokama ter joka in ihti glasno.“ Vdaj se v milosrčnost Božjo, ter razodeni mi, kaj ti srce teži, da se zamoreva posvetovati ter s složnimi močmi odvrniti to nesrečo.“

(Dalje prih.)

Narodopisna češko-slovanska razstava v Pragi l. 1895.

(Jakob Dimnik.)

I.

4. Razstava.

(Dalje.)

Disel, osnovati in prirediti to velevažno razstavo je sad skrbnega stremljenja zadnjih tridesetih let: predočiti svetu v njega podrobnostih in posebnostih vse češkoslovansko življenje ter isto obvarovati pred utopom v kozmopolitizmu. Češkoslovanski narod biva obkrožen od vseh strani od Nemcev, med koje so se pozgubili polabski in alpski Slovani. Narodopisne razstave namen je, spodbujati češko-slovansko ljudstvo, da vstraja v boju proti svojim narodnim nasprotnikom ter pokazati svetu, koliko se je češki narod samostojno razvil in napredoval.

Kaj se je vse videlo na narodopisni razstavi in kaj je to narodopisna razstava? Na vse to ni tako lahko odgovoriti, kakor vprašati. Marsikdo izmed nas je že videl kako razstavo, a narodopisno razstavo pa še malokdo. Kakošna je torej taka razstava?

Vsako ljudstvo, vsak narod ima svoje posebnosti, še večje posebnosti so pa imeli stari predniki naši, ki so živeli pred kakimi sto ali več sto leti. Tako, postavim, so se čista drugače ljudje poprej v obleki nosili, kakor zdaj. Kdo se še ne spominja na rdeče telovnike z velikimi srebrnimi gumbi, na jirhaste hlače in škornje z dolgimi golenicami, na klobuke s širokimi okraji pri možkih, in na peče in „avbe“ pri ženskah. To je bila posebnost v noši pri nas, pri Slovencih, to je bila naša posebna slovenska noša, katero je sedanja izpodrinila. In tudi hiš in drugih poslopij niso zmirom tako stavili, kakor sedaj. Poprej je bilo vse leseno in s slamo krito. In pohištvo, kakor stoli, postelje, škrinje in omare so naši predniki drugače imeli napravljene, kakor jih imamo sedaj. Celo posoda je bila drugačna na kmetih, kakor je sedaj. Leseni okrožniki in lesene ali koščene žlice so bile v navadi nekdanj. Kmetijsko orodje, kakor plug, brana i. t. d. se dandanes precej razlikuje od starejšega in pa kakoršno imamo mi, ali pa ga imajo na Češkem in drugod. Kaj pa naj rečem o šegah pri snubitvi, pri ženitnicah in pa raznih godovih v letu? Kakošna je tu razlika med raznimi narodi! In glej, kakošno nošo so imeli stari Čehi, kako so si stavili svoje hiše, hrame, skednje, kakošno so imeli hišno opravo, mize, stole, postelje, zibeli, kakošno so imeli poljsko orodje, kakošno orožje so potrebovali v vojski, sosebno v husitski vojski, kako so si lepšali svoje hiše, kako so živeli na deželi, v mestu, kako so pisali, risali, pletli, delali obleko, kaj so vse znašli, kaj vse zdaj delajo, kako zdaj

živé doma na Češkem, v Ameriki, kaj pridelajo, kako napredujejo itd. vse si videl na razstavi.

Se vé, cele ne bom in je tudi ne morem opisati, kajti če bi si hotel dobro ogledati to velezanimivo razstavo, moral bi v Pragi ostati vsaj dobrih štirinajst dni ali pa jeden mesec ter vsaki dan posvetiti nekoliko ur posetu razstave.

Jaz nameravam v kratkih potezah označiti glavne razstavljene predmete:

1. Glavna narodopisna palača je velikansko poslopje iz samega železa in stekla, koja se je sestavila za rastavo l. 1891. po načrtih arhitekta Münzbergerja ter se je za njo potrošilo okolo pol milijona goldinarjev. Razdeljena je na tri dele; srednji del se konča z veliko kupolo in s stolpom, 51 *m* visokim. Na vrhu je krona sv. Vaclava. V sredi pod kupolo je tako imenovani kraljevi paviljon. Pod baldahinom je soba sv. Vaclava, a pred njo pa sobi sv. Cirila in Metoda. Za kraljevim paviljonom je 11 *m* dolga in 17 *m* široka plastična mapa vseh krajev, kjer stanujejo Čehi in Slovaki. V ostalem srednjem delu narodopisne palače je razkazan razvoj češke književnosti vseh strok od začetka do danes. Narodopisna palača obsega celokupne plodove uma, delovanja, življenja, čustvovanja, običajev in šeg češkoslovankega naroda. Literaturni oddelek predstavlja nam razvoj češke literature od 15.—19. stoletja; znamenite so v tem oddelku zbirke slavnih čeških pisateljev Dobrovskega, Jungmanna, Kollarja, Šafařika, Palackeга i. t. d.

Teatralni oddelek nam kaže razvoj češkega gledališča od početka do današnje dobe. Pri urodu je predočena soba, kjer je deloval in umrl dramatični pesnik Tyl, koncem pa figurovani glavni prizor Smetanove opere „Libuša.“

Muzikalni oddelek je posebno zanimiv, kajti v istem so razstavljene muzikalni instrumenti najglasovitejših čeških in evropskih muzikalnih mojstrov.

Trgovski oddelek predstavlja češke trgovce v starih nošah in navadah. Na steni je karta čeških trgovskih šol. Ista nam kaže, da je l. 1863. na Češkem bila samo jedna trgovska šola, dočim jih je sedaj že 32, katere češki narod vzdržuje z lastnimi sredstvi.

Oddelek praških predmestij nam kaže razvoj istih v zadnjih 30. letih. Žiškov je n. pr. brojil pred 30. leti 1000 prebivalcev, a danes jih šteje 41.000.

Oddelek za narodne noše nam kaže slikovite noše iz raznih krajev Češke, Moravske in Slovaške. Vsak kraj je zastopan v posebnem oddelku. Narodna najstarejša noša — največ bela — ohranila se je še najbolj med Slovaki po Tatrah in Karpatih, a na Češkem in Moravskem pa čimdalje bolj gine. Posamezni kraji so zastopani zares dobro.

Vidijo se tukaj cele urejene sobe, v katerih se nam predstavlja n. pr. snubljenje, krst, obisk, domača opravila i. t. d. Vse to je v naravni velikosti, a podobe so oblečene v ondotne noše. Vse, s čimur se češki narod peča, kar dela, kar já, čita, potrebuje, kako pleše in raja — vse to se vidi do najmanjših posameznostij.

Tu vidimo tudi slavnost po končani žetvi, opasilo ali žegnanje, trije kralji, sv. Miklavž i. t. d. Toliko prav površno iz narodopisne palače.

Idimo naprej v druge paviljone!

Na desno pri uходу stoji paviljon praškega mesta, v kojem so razstavljenе starožitnosti in časov pred Kristusom, keramiški, majoliški, porcelanovi in stekleni izdelki iz prejšnjih stoletij in druge praške znamenitosti; v sredi paviljona so razstavljeni starodavni cerkveni predmeti, med katerimi je zbirka tiskanih in pisanih dokumentov iz Husovih časov, kot posebnost tudi zbirka mučilnih instrumentov in starih časov, ki nam kaj izrazito predočujejo nekdanje pravo. Posebna znamenitost tega oddelka je zgodovinska zbirka praškega muzeja s slikami Prage od 15. stoletja do danes in bogata zbirka zgodovinskih spisov, tikajočih se Prage.

Sredi paviljona je postavljeno nebo, pod kojem je stal cesar Leopold II., ko so ga leta 1791. kronali za češkega kralja. —

(Dalje prih.)

Listek.

Potres.

(Spisal Fr. Črnagoj.)

(Dalje.)

Vsplaval je med tem nad obzorjem izza gorá zadnji krajec — — bled, otožen — — vendar je obudil nekoliko več upanja v ljudeh.

„Ko bi le te sape ne bilo! Kadar potegne, pa se zemlja strese, le glejte — — že zopet — — — pa ravno s te strani od koder vije burja!“ In hitele so žene prikimavati vedežnej svojej tovarišici.

„Kje so li Ježarjeva mati? Jih vendar ni podsulo? — — Skoči, skoči katera pogledat!“

Kmaló pride Ježarica. „Kako, da vas ni semkaj? Ste li bili ves čas v hiši?“

„Ves čas — — kaj pa sem tela? — Vsaj stoji v evangeliji zapisano, da — — kedar bo konec sveta, naj nihče ne beži, ampak naj ostane, kjer je — — — na polji, na cesti, v hiši! Torej kaj sem pa hotela?“

„Kaj menite, da bō res konec sveta?“

„I — — kaj pak bo družega? Kaj se je še kedaj slišalo, da bi se bilo kje tako treslo?“

„Saj bo menda res tako — — Bog nam pomagaj, zastočejo ženske.

„E — — kaj še! Kaj ni Bog rekel, da bode svet stal dva tisoč let in — — še in še? — — To pa pomeni menda šest tisoč,“ ukrene druga — — in zopet je bilo več upanja.

Tako je bilo ugibanja in pričkanja, bode li res še isto noč konec sveta ali ne — — še dolgo in dolgo.

Mraz pa je postajalo čezdalje huje. Otroka sem stiskal k sebi ter hodil gor in dol. Žena z malim Bolčkom je tudi zdihovala.

Tu nam ponudi (ob 4. uri zjutraj) sosed iz Pušave varno zavetje v svojem ulnjaku. „To pa, to — — tam bode gorko“ — — in potovali smo: žena in jaz z otrokoma in dekla z ogrtačami v — — Pušavskega ulnjak.

Mal je ta ulnjak, vendar je obzesal mnogo blaga: troje družin z 14 dušami. Drug od družega smo se greli in zdelo se nam je tudi povsem varno. Le ob 5. uri zjutraj zibal in tresel se je tudi ulnjak, da smo prestrašeni čakali, kedaj se bode treba upreti v podirajoče se stene.

Zdaniilo se je. Žena dala mi je dovoljenje, da si grem tudi jaz ogledat okolico. Najprvo krenem nazaj k šoli.

„Ti ubožica, ti — — kakšna pa si? — — Dimnikov ne vidim — — udrla sta se ti gotovo skozi streho v vežo in kuhinjo? — — Stene — — razpokane dol v temelj — — nagibljejo se ti na vse štiri vetrove — — okna ti reže odprta — — šipe razbite — — zidani stebri in vsa vrtna ograja leži na cesti! — — Obok v veži — — v kuhinji — — ti je popolnoma udrt? — — Ti reva, ti — — s čim si vendar zagrešila in prouzročila tolik srd božje roke? — — Je-li morebiti res Bog uslišal želje onih faranov, ki — — sami brez otrok — — ne spoznajo dobrot ljudske šole, pa so se še nedavno izrazili, da je za kmeta šola brezpotrebna? — — Razvalina si — — slavna moja univerza — — toda čakati bodeš morala odrešenja, da te podero, ravno tako potrpežljivo, kakor si bila vajena čakati, ako je bilo treba strehi tvojej podtakniti kos opeke! — — Stala bodeš tu v zasmeh mimoidočih! — — Pa potrpi — — teši naj te zavest, da nisi razgrela božje jeze ti, niti je uslišal one brezmiselne želje pravični Bog! — — Ne, ne! — — Da si razrušena notri v osrčje, krivo je to, da so te postavili skrbni vaški očetje pred 30. leti tja v neprilichni, strmi breg, kjer nisi imela nikakoršnih tal — — vsaj veš, za te bilo bi škoda lepe ravní — — če tudi je jé tod okrog, kamor se ozre oko! — — Vsaj dobiš naslednico — — veliko ponosno palačo — — s štirimi — — šestimi sobami samo za — — nadučitelja — — s parketami seveda! — — da niti ne govorim o drugih številnih prostorih! Kakor goba ob dežji — — tako bode vzraslo novo poslopje — — ali kali?“

(Dalje prih.)

Občni zbor „društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

(Konec.)

Poročilo tajnikovo je bilo vsprejeto z odobravanjem. Za njim je poročal društveni blagajnik J. Dimnik tako-le:

Slavni zbor!

Društvo je imelo v prvem društvenem letu 1800 kron 30 vinarjev dohodkov in 68 kron 2 vinarja stroškov; čistega prebitka je torej 1732 kron 28 vinarjev.

V tekočem letu sta pristopila k društvu gg. Jožef Traven, učitelj v Naklem na Gorenjskem in Peter Mayr ml., posestnik v Kranji, kot pokrovitelja ter vplačala vsak po 200 kron; dalje ima društvo dva ustanovnika (g. Matija Petrič, učitelj v Strugah in g. Jožef Mešiček, nadučitelj v Sevnici na Štajerskem), ki sta se zavezala društvu vsako leto po 10 kron plačevati. Letnikov (pravih društvnikov), ki plačujejo po 2 kroni na leto, ima društvo 42. Vsi drugi udje so pa podporniki. Vsi ti društveniki so vplačali:

1.) Pokrovitelja 400⁰⁰ K; 2.) ustanovnika 20⁰⁰ K; 3.) pravi društveniki 84⁰⁰ K; 4.) podporni društveniki 1296³⁰ K; skupaj 1800³⁰ K.

Med podporniki mi je posebno omeniti te-le: Preč. gosp. Janez Rozman, kanonik i. dr. tu, je daroval 50 K. G. A. Globočnik pl. Sorodolski, na Dunaji je daroval 40 K. Preč. g. dr. J. Strbenc, dekan etc. v Leskovci, je daroval 10 K. Preč. g. Martin Derčar, župnik v Preski je daroval 40 K. G. Karol Florijan, trgovec v Kranji je daroval 40 K. Sl. posojilnica v Radovljici je darovala 40 K. Sl. posojilnica v Ribnici je darovala 20 K. Č. g. Fr. Rajčevič, kapelan v Vipavi, je nabral 25 K. Neimenovani mestni učitelj je poklonil društvu „delnico narodnega doma v Rudolfovem“ v vrednosti 100 K. G. vladni svetnik Ivan Mahkot je daroval 20 K. Velike svote so se nabrale tudi ob priliki okrajnih učiteljskih konferencij in sicer: 1.) v postojnskem okraju 30 K; 2.) v logaškem okraju 30 K; 3.) v ljubljanski okolici 10 K; 4.) v krškem okraju 40 K 60 h.; 5.) v črnomaljskem okraju 25 K 10 h. Slovensko učiteljsko društvo je darovalo 140 K; Kamniško učiteljsko društvo je darovalo 25 K 20 h.

Posebno požrtvovalni pri nabiranju darov so bili: Gospodične učiteljice mestne slovenske osemrazrednice v Ljubljani. C. kr. otroška vrtnarica gdč. V. Franke iz Ljubljane. Gdč. Ana Praprotnik, učiteljica na lgu. — Dalje gg.: Anton Skala, nadučitelj v Vipavi; Anton Požar, učitelj na Trati; Lovro Letnar, nadučitelj v Mengišu; Janez Thuma, c. kr. okr. šol. nadzornik v Postojini; Josip

Korban, nadučitelj v Št. Vidu pri Zatičini; Leopold Potrebin, učitelj v Kostanjevici; Avg. Kleč, učitelj v Ljubljani; Ivan Krulec, učitelj v Ljubljani; Engelbert Gangl, učitelj v Ljubljani; Juraj Režek, učitelj v Ljubljani; Makso Josin, učitelj v Ljubljani; gđc. učiteljica Am. Sedlak, Franc Štefančič, učitelj v Črnomlji; Ivan Malnarič, učitelj v Knežaku; Josip Benedek, nadučitelj v Planini; Jakob Žebre, učitelj v Starem Trgu; Andrej Žumer, c. kr. okr. šol. nadzornik v Kranji; Ivan Bartel, nadučitelj v Šmartnem pri Litiji i. dr. Vsem skupaj: Bog povrni!

V posameznih okrajih se je nabralo: 1.) Kranjski okraj = 572.40 K; 2.) Ljubljana = 420.10 K; 3.) Logaški okraj = 150.00 K; 4.) Ljubljanska okolica = 126.88 K; 5.) Postojnski okraj = 121.88 K; 6.) Radovljiški okraj = 97.60 K; 7.) Krški okraj = 90.60 K; 8.) Litijski okraj = 60.00 K; 9.) Kamniški okraj = 50.40 K; 10.) Kočevski okraj = 46.00 K; 11.) Črnomaljski okraj = 30.10 K; 12.) Novomeški okraj = 7.00 K; 13.) Izven Kranjske = 49.00 K.

Pregledovalcem računov so bili izvoljeni gg. A. Javoršek, M. Josin in J. Krulec.

V odbor so bili izbrani gg.: And. Žumer, (predsednik); Fr. Gabršek, (I. podpredsednik); J. Cepuder (II. podpredsednik); J. Režek, (tajnik); J. Dimnik, (blagajnik); Fr. Črnagoj, J. Furlan, E. Gangl, J. Likar, (odborniki).

Potem zaključil g. predsednik zborovanje s prošnjo, da deluje vsakdo v svojem delokrogu za razcvit društva, oziroma nabira darove, da čim prej dosežemo lepi namen, katerega ima društvo. Posebno okrajna učiteljska društva ter posebno naše č. gospodične koleginja lahko prav mnogo storé v prid društvu, kateremu zakličem: vivat, floreat crescat!

Naši dopisi.

Iz Drage. V nedeljo dne 26. prosinca priredili so prijatelji šole in učiteljstva v Dragi veselico s tombolo v prid „Učiteljskega konvikta“. Udeležilo se je tega zabavnega večera toliko ljudstva, da so bile vse prostorne sobe g. P. Turka do zadnjega kotička napolnjene. Pohvalno moram omenjati zlasti vrlih Potočanov, koji se niso vstrašili ne slabe poti, ne dolge vožnje, pa se je pripeljalo na 6 vozovih 26 osob. Da vlada tako lepa harmonija mej sosednima občinama Drago in Loškim potokom, gre za sluga vrlo napredujoči novo zasnovani posojilnici, koja se je na novega leta dan sijajno odprla. Vsa čast in hvala gospodu c. kr. notarju Ig. Gruntarju, ki je nam pripomogel do posojilnice. Imeli smo tudi ljube goste iz Novevasi in tudi dragi naši bratje Hrvatje so prihitali iz Čabra. da tudi oni pripomorejo k izvršitvi lepega ideala, kojega nosi naše učiteljstvo v srcu svojem. Domačega ljudstva pak je bilo posebno veliko. Goste je prav lepo pozdravil č. g. župnik Zakrajšek, razložil pomen večera in konečno navdušeno napil presvetlemu našemu cesarju — največjemu in najboljšemu prijatelju šole in učiteljstva. Vsi gostje, zbrani okolo govornika, so bili vidno ginjeni. Slavnostni govor

govoril je naš gospod učitelj B. Andoljšek. Govor, precej dolg in zanimiv, je bil kakor oni prvega govornika z velikim aplavzom sprejet. Nato se je pričela tombola. Prijatelji šole — domači in vnanji — tekmovali so mej saboj, čim več in čim boljše dobitke darovati. Komur je bila sreča mila, dobil je dragocene reči, kot dobitek. Veliko šolskih prijateljev pak je zopet nazaj darovalo zadete dobitke, ki so se licitirali. Po končani tomboli razvila se je lepa zabava. Vršile so se običajne napitnice, ki so bile vse navdušeno sprejete. Da to samó na sebi priprosto, domačo veselico popisujem, imam poseben namen. Znano je, da baš v Dragi so bile vedno zelo napete in čudne razmere. Obe stranki bili sta si vedno v laseh. Če je jedna stranka napravila zabaven večer, ni se ga vdeležila druga. Gospod učitelj B. Andoljšek pak je znal pridobiti za šolo obe stranki in tako se je zgodilo, da smo bili vsi skupaj (nad 150 oseb) v vidnem veselji zbrani. Če se je pri nas posrečilo ljudstvo pridobiti za šolo, se drugod, kjer je le jedna narodnost, še lažje posreči. Treba le nekoliko truda in požrtvovalnosti pa bode šlo. Lepo idejo ima naše učiteljstvo — zgraditi si konvikt. Vsak pravi prijatelj šole se je bode navdušeno oklenil in izvršitvi nje tudi gmotno pomagal. Zatorej učitelji, na delo! Vspodbujajte naše ljudstvo! Prirejajte zabavne večere in ideja vaša se vam kmalo uresniči. V naših skromnih razmerah se je vender le lepa svota nabrala za konvikt. 76 gl. 9 kr. je za Drago precej velika svota. Bodi tedaj Draga vzgled zlasti za premožnejše kraje, kakor trge in mesta. Dal Bog obilo pravih šolskih prijateljev in podpornikov! Konečno naj še omenim, da je vrlo tamburaško društvo iz Čabra brezplačno sviralo jako lepe komade. Veljaj mu na tem mestu iskrena zahvala! Iskren prijatelj šole. „Sl. N.“

Iz novomeškega okraja. Učiteljska skupščina za naš okraj bila je 28. vel. srpana l. l. v šolskem poslopij v Trebnjem. Poleg navadnih točk dnevnega reda ste bili tudi sledeči: „Kako koristi učitelj z vzglednim obdelovanjem šolskega vrta svojemu ugledu in šolski občini?“ (Poročevalca gg. P. Pogačnik in Fr. Dular — in „Poskus koncentričnega predavanja zgodovine z zemljepisjem na podlagi berilne vaje „Cesar Franc in nadvojvoda Karol“ v tretjem berilu.“ (Poročala gg. G. Spetzler in J. Vozel.)

Točno ob določeni uri otvori naš novi c. kr. okrajni šolski nadzornik blag. gosp. Anton Jeršinovič zborovanje, ter inenuje namestnikom g. A. Jeršeta, nadučitelja v Trebnjem. Navzoče je bilo razun dveh gdč. učiteljic vse učiteljstvo.

Zapisnikarjem sta bila izvoljena gg. Fr. Koncilija in V. Zavrl.

G. nadzornik se takoj pri otvoritvi predstavi zbranim ter izrazi željo, da bi ga učiteljstvo izvolilo podpirati z zvestim spolnjevanjem svojih dolžnosti v šoli in izvan iste. Na to se s sočutjem spominja prerano umrlega učitelja V. Kmeta. Z dvignjenjem raz sedeže pokaže učiteljstvo svojej sožalje. Tako preide g. predsednik k tretji točki namreč k opazkam pri nadzorovanji šol, se ve da le tistih, katere je nadzoroval, ker pomanjkanje časa in bolezen sta ga zelo zadržala. Da pa moje poročilo ne bo predolgo, omenjam le, da nam je g. nadzornik, kot vešč šolnik in strokovnjak v svojem poklicu govoril o napredku in pomankljivosti v posameznih učnih predmetih, na kar se bo učiteljstvo moralo ozirati, da bode šolstvo res napredovalo, ker iz jedernatih opazk si bode vsak imel več ali manj dobrega izbrati.

Ker so zborovali istočasno tudi tovariši nemških šol v drugej šolski sobi, je g. predsednik točko: „Razgovor o postavah in ukazih“ za kasneje preložil, da smo se skupno o tem posvetovali.

Izborno nam je predaval na to g. Peter Pogačnik o tem, kako koristi učitelj z vzglednim obdelovanjem šolskega vrta svojemu ugledu. Poročilo je bilo kot izvrstno brez opazke vsprejeto.

Tudi drugi poročevalec g. Fr. Dular je dobro rešil svojo zadačo.

Istotako je bilo odobruje vsprejeto poročilo: „Poskus koncentričnega predavanja zgodovine z zemljepisem na podlagi berilne vaje „Cesar Franc in nadvojvoda Karol“. Svoj dobro sestavljen elaborat sta nam prečitala gg. Gustav Spetzler in Ivan Vozel.

Ker so dospeli uže gg. tovariši nemških šol, nam g. nadzornik razjasni najvažnejše postave in ukaze.

Iz poročila knjižničnega odbora posnamem, da je bilo dohodkov 216 glđ. 5¹/₂ kr., stroškov pa 120 glđ. 90 kr. tedaj preostanka 95 glđ. 15¹/₂ kr. — Revizorjem računov se izvolita gg. J. Barle in Fr. Kalan oba iz Šmihela pri Novem Mestu.

Ker razun g. V. Zavrla, kateri nasvetuje v nakup knjigo „Der Naturaliensammler“ von Dr. L. Eger, Verlag von Georg. Paul Faesy in Wien, cena 2 glđ., nihče drugi ne omenja o nakupu knjig, se prepusti to odboru.

Kar se tiče učnih knjig, pravi g. predsednik, da se „Prvo berilo in slovnica“ ne sme rabiti na jednorazrednicah, pač pa je primerna „Začetnica“ za drugoletnike, katera se dobi tudi za ubožne učence.

V ponavljalni šoli je rabiti na večrazrednicah tudi četrto berilo,

Pri volitvi v knjižnični odbor so ostali po nasvetu g. Fr. Koncilije stari udje: v. Koprivec, gđč. J. Rozina in g. J. Franke.

Volitev stalnega odbora vršila se je po listkih; izvoljeni so bili gg. Koncilija, Kalingler, Jerše, Jaklitsch in Barle (zadnji trije v ožji volitvi.)

Med posameznimi nasveti bil je le jeden učitelja Zavrla, da bi se glavne počitnice preložile na drugo polovico mal. srpana in mesec vel. srpan, oziroma na mesec, vel. srpan in prvo polovico kimovca. Za preložitev počitnic je bilo 28 glasov izmed 33, kateri so imeli pravico voliti. Konferenca se je izrekla, da bi bile glavne počitnice od 1. vel. srpana do 15. kimovca, na kar je g. nadzornik rekel, da bode gledal, da se to zvrši tekom prihodnjega leta.

K sklepu zborovanja se spominja g. predsednik našega milega vladarja cesarja Franc Jožefa I., kateremu zakliče z učiteljstvom 3kratni „slava“ in učiteljstvo zapoje tudi cesarsko pesem. G. Koncilija pa zahvali g. predsednika na izbornem vodstvu.

Če Vam še povem, da smo se potem nekoliko otešili v gostilni pri „Lipi“, sem Vam prav na kratko načrtal nekoliko o naši skupščini v Trebnjem. —l.

Vestnik.

Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem. Sklepu učiteljskega zbora v Postojni, o kojem smo poročali v zadnji številki, sta se pridružila tudi g. c. kr. okrajni šolski nadzornik J. Thuma in č. g. katehet A. Brešar. Tako je prav. Gg. c. kr. okrajni šolski nadzorniki in z njimi vred gg. šolski voditelji naj hodijo z lepim vzgledom naprej in prepričani smo, da bode za njim vse učiteljstvo kot jeden mož korakalo. „Z združenimi močmi“ delujmo, da ta naša ustanova čim večja naraste ter pokažemo l. 1898. našemu predobremu vladarju, kako znamo ceniti Njegove velike za-sluge, ki si jih je pridobil za časa Njegovega vladanja za razvoj ljudskega šolstva.

Zelo nas veseli, da se je pridružil k nam tudi č. g. katehet Brešar. Dognano je, da pri vzgoji otrok ne moremo ničesar doseči, če veroučitelj in ljudski učitelj ne stopata z roko v roki. Prepričani smo pa tudi, da bi naše podjetje obrodilo blagodejen sad, ko bi vsi čč. gg. katehetje posnemali č. g. Brešarja ter s tem pokazali, da jim je mar blagor ljudskih učiteljev, oziroma njihovih sirot. Zagotovljeni naj bodo čč. gg. katehetje, da jim bodemo od srca hvaležni.

Od raznih krajev nam prihajajo poročila, da se nam bodo naše gospodične kolegince dragevolje pridružile ter pokazale s tem, da nimajo le enakih pravic z nami, ampak tudi jednake dolžnosti. To je lepo. Živile vse kolegince, ki stopajo z nami v jedni vrsti! Dne 1. sušca bode prvi obrok vplačevanja. Kakor se nam poroča, bodo plačali nekateri gg. tovariši za pol leta skupaj, drugi pa celó za celo leto; učiteljski zbor v Št. Vidu nad Ljubljano, je pa sklenil poslati prve dni meseca rožnika za vse tri leta skupaj.

Kakor komu bolje kaže, oziroma kakor kdo lažje plačuje, tako naj si pa uredi vplačevanje. Naše picle plače naj nikogar ne motijo; saj so starejši naši tovariši živeli še v mnogo slabejih gnotnih razmerah, a vender so nam ustanovili prekorišno „Vdovsko učiteljsko društvo“ in „Narodno Šolo“. Navdajati nas mora vedno le misel, da bodemo s to ustanovo obhajali plodonosno 50letno vladanje našega ljubljenege vladarja ter otrokom našim pomagali do boljše bodočnosti.

Bog z nami! kajti vse naše prizadevanje — piše škof Slomšek — bi bilo brezvspešno, če bi ne dobili blagoslova z nebes!

Učiteljski konvikt. Vsaka stvar — bodi še tako dobra in koristna — ima poleg prijateljev in privrženecv tudi nasprotnike, katerih pa, kakor znano, ne vodi misel za stvar samo, ampak navadno le osebnost. „Učiteljski konvikt“ je imel s početka tudi mnogo strastnih nasprotnikov, ki so pa sedaj, ko so sprevideli, da stvar lepo in dobro napreduje, popolnoma utihnili — da še celo postali so prijatelji in prav marljivi podporniki „konvikta“. Tudi „Franc Jožefovo ustanovo“ bi bil nekdo rad že v kali zadušil, pa — prepričan naj bode, da se mu ta zlobna nakana prav gotovo ne posreči, kakor se tudi konviktovim nasprotnikom ni posrečilo, vdušiti konvikta. Misel o zgradbi učiteljskega konvikta je prodrla že v naš narod in ta nam jamči, da bodemo prej imeli dovršeni konvikt pred sabo, kakor si mislimo sami. Porok za vresničenje našega lepega namena so nam pa tudi naši tovariši in tovaršice, ki nabirajo za konvikt pri vsakej priliki darove ter prirerjajo veselice v korist konvikt. Posebno po novem letu se je pričelo prav živahno gibanje v tem oziru. Dokaz temu so nam dohodki, ki smo jih izkazali v zadnji številki in té, koje izkazuje danes. Evo jih: G. B. Andoljšek, učitelj v Dragi, je priridel s tamošnjimi prijatelji šole zabaven večer s tombolo, ki je dal čistega dohodka za konvikt **152 K 18 h.** (Če je ta vrli tovariš v razvpiti Dragi toliko mogel storiti za našo idejo, toliko več se lahko stori po drugih mirnejših krajih, posebno v večjih vaseh, trgih in mestih. Pri tej priliki naj omenimo, da bodo vrle naše kolegince na mestni slovenski osemrazrednici v Ljubljani, pobirale darove za konvikt pri učiteljskih prijateljih v Ljubljani. Vrhu tega so pa tudi sklenile, dajati mesečno po **40 h.** za konvikt poleg določene jin svote za Franc Jožefovo ustanovo. Naj bodo té uzorne kolegince v vzgled in posnemno gospicam kolegincjam po deželi! Uredn.) G. A. Arko, učitelj na Vrhniki, je nabral **22 K.** Č. gospa Lj. Miličeva je popustila od računa za knjigo „Domača vzgoja“ **10 K.** Letnino po 2 K za tekoče leto so vplačali gg.: Andrej Žumer, c. kr. okr. šolski nadzornik v Kranji; Matija Janežič, nadučitelj v Dobu; Ivan Barle, nadučitelj v Šmibelu pri N. M.; Val. Zavrl, nadučitelj v Begunjah; Ivan Zupanec, nadučitelj v Starem Trgu pri Poljanah; Jožef Svetina, učitelj v Zaljni. G. L. Knific, nadučitelj v p. v Skofji Loki, letnino **4 K;** g. Tomo Jelenc, učitelj v Banjaloki je nabral **4 K.** Po 1 K so darovali gg.: A. Novak iz Moravč; Fr. Razpotnik, učitelj pri Sv. Trojici; Anton Pavčič, nadučitelj v Št. Rupertu; Makso Josin, učitelj v Ljubljani; Gr. Koželj, učitelj v Št. Gothardu. Zbrani učitelji-pogrebci pri pogrebu rajnegega učitelja Pleškota, namesto venca **12 K 66 h.** Bog povrni stotero!

„Domača vzgoja“. Tiskarski stroški za to knjigo so že poravnani, poravnati je še nekaj upravnih, oziroma poštnih stroškov in potem bodo šli vsi dohodki za to knjigo v blagajno konvikta. Kakor vse kaže, se bo ta „špekulacija“ prav dobro obnesla. To se imamo pa, seveda, zahvaliti največ požrtvovalnosti in trudoljubivosti p. i. gg. kolegov in kolegincj. Tovariš iz moravških hribov nam piše: Tu pošiljam znesek za prodane knjige, proseč še nadaljnih pet izvodov, katere bom skušal razprodati po našem gorskem zakotji: „Vsi za jednega, jeden za vse“. In taki vneti tovariši so nam porok, da smemo upati na boljšo bodočnost.

Za Praprotnikov spomenik je daroval g. Andrej Žumer **2 K.**

Cesarja Franca Jožefa asil za neozdravljive bolnike, katerega ustanoviti je sklenila kranjska hranilnica povodom svoje 75letnice in v to svrno notirala 500.000 gld., zgradil se bode v Vodmatu poleg poslopja usmiljenih sester. Z zgradbo se prične še pomladi.

Častno občanstvo. Občini Ježica in Černuče sta imenovali za častna občana g. deželnege predsednika Viktorja barona Heina in okrajnege glavarja g. Ferd. markija Gozanija.

Osem novcev na dan draginjske, oziroma stanarinske doklade je privolil deželni zbor mestnim učiteljem ljubljanskim. Zdaj bode ljubljansko učiteljstvo res lahko dihalo! Značilno za današnje razmere je pa posebno to, da šolski sluge toliko dohodbo, kakor šolski voditelji. Čudno, res čudno! Šolska oblastva nakladajo nam leto za letom večje in težje breme v šoli, gnotno podpirati nas pa nihče ne mara. Ni čuda torej, da je pomankanje učiteljev na Kranjskem leto za letom večje in da narašča tudi število onih, ki

nimajo poklica od tega vzvišenega stanu, ampak jim je učiteljski stan le nekaj refugium. Vzrok temu pa tiči v naših žalostnih gmotnih razmerah!

Tudi pro domo. Odgovoriti moramo besedam, katere je prinesel „Ljubljanski Zvon“ na platnicah zadnje svoje številke kot odgovor Gorjančevi „Zmesi“, v kateri je kritikoval pisavo Koščeve povesti „Sama svoja“, s katero je v živih in prikupnih barvah opisal učiteljsko oseboje štirirazredne ljudske šole v trgu T., oseboje — jedino inteligencijo onega kraja, katero pa ni bila družba za Milko. — Razumno je, da gospod urednik zagovarja pisavo svojega sotrudnika in dokazuje, da bi drugače sploh ne mogel pisati. O tem nečemo izgubiti nobene besede. Mislimo si le, kakšne vspehe ima tista šola, kjer se družita nje učitelja s po konjskem potu srnedečimi vozniki, umazanimi kmetji in tržani, kjer prodaja svojo sitnost osoren, nadušljiv stavec-nadučitelj in kjer životari štiridesletna devica-učiteljica! Če je ta jedina inteligencija taka, tedaj mora biti drugo ljudstvo kar zdvijata in mladina do skrajnosti zanemarjena. Radi bi znali, kje je ta blažena šola, in čudom se bomo potlej čudili, da je že ni c. kr. dež. šolski svēt razgnal na vse štiri vetrove. Nihče se ne bi izpodtikal nad tem, ko bi si pisatelj, pa naj bo potlej ta ali oni, Kosec ali koleginja Ivanka, izbral učitelja svoji povesti junaka in ga očrtal takó, da bi se človeku pristudil še bolj, kakor oni štirje. Saj vemo vsi, da ga ni stanu, kateri bi ne imel takih eksemplarov. Pri najboljši volji pa si ne moremo domišljati, da bi jedna šola bila zavetišče takemu cvetu našega stanú.

To so bile naše misli, ko smo brali one stavke, in takó je mislil tudi naš dopisnik Gorjanec, proti kateremu so v prvi vrsti naperjene ostre in žaljive besede gospoda urednika „Ljubljanskega Zvona“. Izjavljamo torej lojalno, da ni „Zmesi“ pisal Gorjanec iz osebne mržnje bodisi proti pisatelju, bodisi proti uredniku. Gorjanca, kateri je bil tisti čas — v počitkih — na potovanji, opozoril je na ono pisavo nek gospod uradnik, s katerim se je seznanil. Dejal je: „No, ta vas pa je lepo dal!“ Potlej šele, ko se je vrnil domov, čital je povest in spisal odgovor. Takó nas je zagotovil g. Gorjanec sam. Bil je torej neučitelj, kateremu so se zdele one besede neprimerne, a mi smo na svoja ušesa čuli od mnogih neučiteljev in celo dijakov obsojati omenjeno in v našem listu kritikovano pisavo Koščevo.

Da ne izvira dotični odgovor iz nikakoršne nenaklonjenosti, dokazuje tudi to, da smo prejeli več dopisov o tej točki. — Saj to stvar tudi g. urednik „Zvona“ sam omejuje v svojem odgovoru. Da pa ne bo nihče tega napačno tolmačil, ali si morebiti mislil, da se je hotel urednik „Tovarišev“ rešiti iz zagate, ohraniti se nekrivega v tej pravdi ali opravičiti se pred „Zvonovim“ uredništvom, moramo odkrito povedati to-le: Ko smo poslali „Zvonu“ knjigo „Domača vzgoja“ v oceno, napisali smo na dopisnici, da prinese naš list v nooletni številki spis contra „Sami svoji“. Dobili smo jih več, a jednega ne moremo zavreči, ker je najmirnejši, dasi smo tudi tega skrajšali in oblažili. Razvidno je torej, da nismo iskali prepira, niti surovosti, hoteli smo le pokazati, da živimo in da ne moremo biti z vsem zadovoljni in vedno molčeči. Še toliko povemo, da, ko bi nihče ne pisal, oglasilo bi se uredništvo samo, pa četudi se s tem komu zameri ali ne!

Ivanki, ki je stopila za Kosca v boj v „Slov. Svetu“, ni vredno, da bi kaj več odgovarjali. Ona še poleg vsega tega misli, da je Gorjancu naša književnost ameriški pragozd, kamor še ni prodrlo človeško oko! Morda se je pa Gorjanec prej smejal Jurčičevemu šolmastru Zmuznetu, nego je gledala bojevita Ivanka luč božjega solnca. Sicer pa mora biti že precej v letih, kakor tista devica iz trga T., ker vé takó natanko za vse rodbinske in hišne razmere pokojnega nadučitelja Govekarja.

S tem bodi od naše strani ta zadeva končana. Nimamo časa niti prostora, da bi se še dlje o tem pravdali. Če čuti ljuba Ivanka toliko vneme za naš stan, naj se poprime dela za naš konvikt in našo ustanovo. — Takó bo koristila svojemu stanu več, kakor pa da suče uma svetli meč za druge. Sicer pa želimo mogo vspeha tej novodobni devici orleanski!

Končujemo pa z besedami „Ljubljanskega Zvona“: Poleg vsega tega smo trdno prepričani, da je v tej reči ne le večina slovenskega občinstva sploh, ampak tudi večina narodnega učiteljstva na naši strani. In ta iskrena zavest nas s pridom tolaži.

Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“.

Prošnja. Naš slavni skladatelj Anton Nedvčd je izdal in založil meseca sušca lanskega leta najnovejšo svojo skladbo „Domu in ljubezni“, katere pa še malone nič ni razpečal. Naprosil nas je, naj v listu opozorimo nató č. gg. učitelje. Prosimo torej gg. tovariše, naj se ozirajo na to prošnjo in naj naročajo zase, za čitalnice, bralna in pevska društva omenjeno skladbo, katera se dobi partitura s 4 glasovi à 60 kr., posamezni glasovi à 5 kr. Dobiva se pri skladatelju, Franciškanske ulice št. 12, pri Milicu, Zagorjanu in Giontiniju v Ljubljani.

Predpustne mušice. Na pustni torek se bo igrala v Ljubljani v „Učiteljskem domu“ izvorna slovenska drama: „Uporaba samoglasnikov“ ali „Velikodušna velikodušnost“. Žalostno-vesela igra s petjem v jednom prizoru. Osebi: Prvi šolski sluga, drugi šolski sluga. — Prvi šolski sluga: Torej, kolega servus, podporo bova dobila, podporo! — Drugi šolski sluga: **A!** — Prvi šolski sluga: In sicer ravno toliko, kakor naši predpostavljeni gospodje direktorji in učitelji. — Drugi šolski sluga: **E!** — Prvi šolski sluga: Glej, kolega, pa nisva toliko časa trgala hlač po šolskih klopeh, pa uživava iste dobrote, velike dobrote. — Drugi šolski sluga: **I!** — Prvi šolski sluga: Reci, da nimajo dobra srca vedno odprtih rok za siromake! — Drugi šolski sluga: **O!** — Prvi šolski sluga: Prijatelj, združiva vsak svoj glas v navdušeno pesem in zapojva slavo našim očetom! — Oba (zapojeta po znanem napevu „O, mein lieber Augustin:“) **U, u, u, u, u — u — u — u!** — (Splošno navdušenje.)

Katerega rodú je! — A: Ali si čital „Slovanski svet?“ B: Kaj pa je? — A: Ivanka se je nazobala konopelj. — B: Kaj praviš? — A: Neka Ivanka učiteljica poje smrtno pesem nesrečnemu Gorjancu. — B: Ha, ha, kdo pa je ta Gorjanec? — A: Bog sam naj vé. Kdo pa je tista Ivanka? — B: Zvedel sem troje. — A: Govôri, prijatelj! — B: Prvič: Tista Ivanka ni Ivanka, ampak moškega spola je! — A: To je verjetno. Silno moško in odločno piše. — B: Če je ženskega spola, posodila je samo svoje ime onemu, ki je tisto spisal. — A: Ti si vsegaveden, prijatelj B! B: Toda pravega imena ni dala. — A: Kakó to? — B: I, der kluge Mann schweift nicht nach dem Fernen, um Nahes zu finden!

Vedno gospodar. — Ar.: Ali ste prišli na maškarado, gospica? — Br.: Da, gospod vodja. — Ar.: Prav, prav. (Gospica učiteljica Br. zapleše. Gospoda vodjo Ara. strese jeza) Ar.: Gospica učiteljica, kot šolski vaš voditelj vam prepovem plesati! (Br. pleše naprej, Ar. poči od jeze.)

Zagrebska višja dekliska šola je imela koncem prvega polletja 265 rednih učenk in 18 izrednih.

Prvo poluletje se je zaključilo na ljubljanskih ljudskih in srednjih šolah v soboto, dne 15. t. m. z zahvalno sv. mašo.

Umrl je dne 27. prosinca t. l. ob 2. uri zjutraj nanagloma učitelj J. Pleško v Idriji. N. v m. p.!

I. izkaz darov za spomenik V. Ribnikarja: Gospa Franja Ruech iz Trziča 5 gld.; gdč. Ivanka Arko iz Dol. Logatca 5 gld.; g. R. Šeber iz Postojine 3 gld. in g. J. Dimnik iz Ljubljane 2 gld. Srčna hvala!

V Dolenjem Logatcu, dne 10. svečana 1896.

Ivan Šega.

Bukovinski deželni zbor je znižal ljudskim učiteljem dobo učiteljevanja od 40 na 35 let. Ali bi pri nas ne bilo mogoče kaj takega doseči? Leta 1883. so učitelji litijskega okraja poslali jednako prošnjo visokemu deželnemu zboru, a so na predlog gosp. poslanca Sukleja propali. Poskusimo še jedenkrat! Stvar je važna. C.

Zahvala. Slavni odbor „Narodne šole“ blagovoli je v minulem letu tukajšnjim revnim učencem podariti mnogo pisalnega blaga. Za ta blagodušni dar se mu v imenu obdarovane šolske mladine najtopljeje zahvaljuje

Knežak, dne 8. svečana 1896.

V. Pin, šolski vodja.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Štev. 3

m. šol. sv. Na mestni nemški deški ljudski šoli v Ljubljani je stalno popolniti novo ustanovljeno peto učno mesto s prejemki III. plačilne vrste.

Pravilno opremljene prošnje je do 1. šušca 1896. leta vlagati pri podpisnem šolskem oblastvu.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 1. svečana 1896.

Predsednik: *Grasselli* l. r.

Štev. 4

m. šol. sv. Na mestni nemški dekliski ljudski šoli v Ljubljani je stalno popolniti novoustanovljeno šesto učno mesto s prejemki IV. plačilne vrste.

Pravilno opremljene prošnje je do 1. šušca 1896. leta vlagati pri podpisnem šolskem oblastvu.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 1. svečana 1896.

Predsednik: *Grasselli* l. r.

Štev. 518 Na petrazrednici v Idriji je popolniti mesto učitelja s 450 letne plače, aktivitetne doklade 100 gld. ter pravico do 6 petletnic po 50 gld.
Pravilno opremljene prošnje je vlagati do 29. t. m. pri podpisanim ravnateljstvu.
C. kr. rudarsko ravnateljstvo v Idriji, dné 10. svečana 1896.

Listnica uredništva. V 2. številki letošnjega „Popotnika“ je priobčen dopis s Kranjskega, kateri ima na konci natisnjen trikotnik. Kdo je ta g. Trikotnik, nas malo zanima, a odgovoriti moramo vendar njegovemu ugovoru proti ustanovi, katero smo sklenili ustanoviti na zadnjem občnem zboru našega društva v proslavo 50 letnice vladanja presvetlega cesarja. Gospod dopisnik se za ustanovo zato ne more ogreti, ker je treba zanjo plačevati in ker to ni mogoče vzpričo naših skromnih plač. — Vemo to prav dobro. Zatorej se je pa tudi v uplačevanje nasvetovalo takó malo, da tisti, kdor uplačuje največ (seveda, ako hoče), mora na dan plačati približno 0,6 krajcarja in to tri leta. Mislimo, da kdor hoče, to prav lahko stori in zaradi tega ne bo nič več pomajkanja trpel. Nadejati se pa ne moremo, da nam tako ustanovo privošči bogata hranilnica. Mogoče, da bo tedaj katero ustanovila, a ne sprecijelno za učiteljske sirote. Četudi bi se pa poslednje zgodilo, ne bi imela ustanova poleg glavnega svojega namena tudi svoj moralni vspeh, kateri naši in najsi bo še takó malenkostna, ne bo izostal. Poglejmo mnogo let naprej! — V konviktu bo učiteljev otrok prebil svoja srednješolska leta. Dopršil bo gimnazij ali drugo srednjo šolo ob tem, kar so v teku let naštedili in nanosili ob vsi svoji mizeriji učitelji, a iz učiteljskih novcev zloženo ustanovo pojde študirat naprej in bo končno dospel do kruha jedino s pomočjo našo in s plodom naše ljubezni do svojih otrok in do otrok umrlih tovarišev. Kadar pa pride tak mož na svoje mesto, bodisi v tem, bodisi v onem stanu, znal bo ceniti učiteljstvo, kateremu se bodo na ta način množili prijatelji med inteligentnim svetom.

Ce ne sama skrb za naše otroke, vodila nas je pri snovanji ustanove in prej konvikta ta, najsi tudi nekoliko sebična, vendar idejalna ideja, katera nas s pomočjo božjo in svojih prijateljev podporo dovede do začelenega zmotra.

Kdor pa se neče zadnjim pridružiti, ta naj hodi svojo pot: na obe strani ima proste roke in noge!

Higij., c. kr. priv. šolske klopi in dovoljenje za njih ponarejanje

priporočuje

po prav nizki ceni, tudi na obroke

Ivan Weixl,

nadučitelj v Kamnici pri Mariboru o/D.

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1¹/₄ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. uđnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.